

Vergadering Wetenschappelijke Kerngroep VLIZ
Donderdag, 17 maart 2011, 13.00 uur
Waterbouwkundig Laboratorium, Borgerhout

Aanwezig:

Colin Janssen (voorzitter), Jaak Monbaliu, Frank Mostaert, Marnix Pieters, Jurgen Tack, Julien De Rouck*, Marc Kochzius*, Bart Sonck*, Marleen Van Steertegem*, Jan Mees⁽¹⁾ (directeur VLIZ), Nancy Fockedey⁽¹⁾ (verslag), Rudy Herman⁽¹⁾ (EWI)

Verontschuldigd:

Tom Artois, Kris Cooreman, Frank Dehairs, Roger Dijkmans, Patrick Meire, Patrick Sorgeloos, Steven Vinckier, Magda Vincx, Filip Volkaert, Nathalie Beenaerts*, Gudrun De Boeck*, Bart Deronde*, Gregory Maes*, Eric Stienen*, Erik Toorman*, David Van Rooij*, Jan Seys⁽¹⁾

* plaatsvervangers

⁽¹⁾ waarnemers

De voorzitter bedankt de gastvrijheid van het Waterbouwkundig Laboratorium en de maritieme archeologen van het project De Kogge (VIOE) voor de rondleiding.

[Beelden van het bezoek: <http://www.vliz.be/vmdcdata/photogallery/index.php?album=2156>]

1. Goedkeuring van de agenda en eventuele bijkomende punten vanwege de leden

Goedgekeurd en geen bijkomende agendapunten

2. Verslag van de vergadering van 2-12-2010: goedkeuring en overlopen actiepunten

Goedgekeurd

3. Rondvraag informatieve bijlagen

Jan Mees overloopt de informatieve bijlagen die op 8 maart 2011 per mail rondgestuurd werden naar de effectieve leden en vraagt input/feedback:

- Hij wijst op de zeer succesvolle VLIZ Jongerencontactdag Mariene Wetenschappen (25.02.2011) en de beschikbaarheid van de materialen van deze ontmoetingsdag op de website. Hij licht er enkele geplande evenementen uit: Wereldoceanendag (08.06.2011) met avondlezingen voor het grote publiek (flyer in bijlage), de CLAMER conferentie en Pre-event in Brussel (14-15.09.2011) en het Symposium 'Historiek van de Zeevisserij' (25.11.2011).

- Qua projecten wijst hij op de verlenging van de Scheldemonitor (vierde fase) en het nieuwe project binnen het Flemish UNESCO Funds-in-Trust, over natuurlijk onderwatererfgoed langs Oost-Afrikaanse kusten. Voor deze laatste gaat VLIZ een website ontwikkelen om de juiste wetenschappelijke experts in de landen te kunnen identificeren.

- Sinds 15 maart 2011 is er een nieuwe samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen VLIZ, EWI en het Vietnamese Science and Technology (VAST); een netwerk van 30 instituten waarvan 15 marien. De samenwerking omvat het initiëren van bilaterale mariene samenwerkingen tussen Vlaamse en Vietnamese universiteiten.

- Heel wat nieuwe nieuwsberichten op website. Zie alvast het bericht van 14.03.2011 (<http://www.vliz.be/NL/home/&p=show&id=2410>) over de Japanse tsunami en wereldwijde gebruik van de door VLIZ ontwikkelde website "Sea Level Station Monitoring Facility" - in bijlage.

Vraag [Marnix Pieters]: Werken walfaciliteiten: Is er al een timing beschikbaar? [Jan Mees]: Uitvoeringstermijn van de werken is 120 dagen, ten laatste te beginnen eind april. Oplevering september-oktober. [opmerking d.d. 29.09.2011: opleveringsdatum is ondertussen aangepast naar maart 2011]

4. Terugkoppeling strategische vergadering Raad van Bestuur van 14 januari 2011

De Raad van Bestuur van het VLIZ heeft een bijzondere vergadering georganiseerd om strategische aangelegenheden en ambities 2011-2015 te bespreken. Vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid (EWI) en een representatieve delegatie van de Wetenschappelijke Kerngroep werden hiervoor

uitgenodigd. Jan Mees geeft een samenvatting van de levendige discussies. De geannoteerde agenda en Proces Verbaal werden op 8 maart 2011 per mail rondgestuurd naar de effectieve leden.

Vervolgafspraken:

- Wetenschappelijke Kerngroep laten reflecteren over dit verslag (tijdens deze vergadering en nadien). Bijkomend commentaar van andere leden is steeds welkom.
- Op 27 april 2011 (vóór vergadering van de Raad van Bestuur) zal dezelfde delegatie van de Wetenschappelijke Kerngroep vergaderen met de leden van de Raad van Bestuur voor de feedback vanuit de Wetenschappelijke Kerngroep.
- Wetenschappelijke Kerngroep acht het nuttig om deze strategische vergadering door de Raad van Bestuur jaarlijks te herhalen.

Verslag van de discussie binnen de Wetenschappelijke Kerngroep over wat beschouwd wordt als de grootste gevoeligheden:

A. Onderzoek door het VLIZ?

Momenteel staat in de **strategische doelstellingen** van het VLIZ beschreven dat het zelf geen onderzoek mag doen. Moet dit behouden blijven? Binnen België is dit steeds als grote troef beschouwd, omdat het VLIZ op deze manier als een neutrale partner beschouwd wordt door onderzoeksgroepen. Maar op termijn kan dat nadelig zijn voor VLIZ, omdat het (inter)nationaal in competitie komt te staan met anderen die wél onderzoek doen en een curriculum opbouwen (zie ook opmerking van de internationale audit).

[strategische vergadering]: Ofwel laat je het VLIZ enkel dat onderzoek doen dat zeer nauw aansluit bij haar kerntaken; ofwel laat je het VLIZ enkel het onderzoek initiëren en laat je de uitvoering ervan steeds gebeuren in partnership met onderzoeksgroepen. Pleit voor het toelaten van deze onderzoeksactiviteiten die nergens anders gebeuren (bv. datamanagement). Het moet steeds gebeuren in partnership met universiteiten en onderzoeksinstellingen.

[De Rouck] VLIZ moet kunnen onderzoek doen en mee helpen bij het verwerven van onderzoeksmiddelen (bedenken, schrijven, groep samenstellen, ...). VLIZ kan een groep samenstellen van mensen die de expertise hebben in het aanvragen van onderzoeksprojecten. Aanvragen bij bv. EU zijn moeilijk en er is basiskennis nodig om een voorstel goed gelanceerd te krijgen. Nadien kan VLIZ dan ook meedoen in het project.

[Tack] Het verleggen van de positionering van VLIZ zal een impact hebben op de positionering van het onderzoekslandschap. VLIZ heeft momenteel een unieke positionering en er zijn geen andere voorbeelden in Europa/wereld. Behouden heeft voor- en nadelen.

[Kochzius] Organisatie van het VLIZ is uniek en helpvol, maar voor buitenstaanders toch een beetje vreemd. Beperkt onderzoek moet mogelijk zijn, samen mét een universitaire partner. Want hoe zullen VLIZ medewerkers, binnen pakweg 10 jaar, nog steeds een goede support kunnen geven als ze zelf geen ervaring meer behouden met het onderzoek (en enkel met dataverwerking, aanvragen van projecten, ...)? Voeling met het onderzoek behouden is nodig.

[Tack] Voorzichtigheid is geboden met voorzichtigheid. Want beperking van partnerships kan als middelmatig-matig gezien gaan worden, terwijl het VLIZ nu zeer sterk is rond data. Eerder beperken naar thema: enkel betreffende data.

[Herman] Impliciet staat datamining, analyse van data op hoger niveau (binnen Europese of andere omgeving) al vermeld in de oprichtingsnota van het VLIZ. Zo zal het sterker worden.

[Kochzius] Kan VLIZ meedingen aan onderzoeksprojecten en post-docs aantrekken voor onderzoek? Ja, dat kan als de onderzoeker aan een universiteit verbonden is. Maar nu doet VLIZ dit niet. Onderzoekers zelf nemen we niet in dienst.

[De Rouck] Bestaat het gevaar niet dat als VLIZ zelf aan de slag zal gaan met onderzoek, de vertrouwelijkheid mogelijks zal verdwijnen?

[Monbaliu] VLIZ heeft weet van welke kennis er allemaal in de databanken aanwezig is. Dit moet gemeld worden aan de onderzoeksgemeenschap.

[Janssen] Aangeven door VLIZ van onderzoekspistes op basis van goede kennis en waarde van de data. Innovatief onderzoek. Indien wantrouwen is hele opzet van het VLIZ onderkelderd.

[Sonck] Eerst communiceren, zodat concurrentie vermeden wordt en partnerships in een open opgeving kunnen onstartaan. Transparantie geboden.

[Mees]: We zullen er moeten over waken om iedereen gelijk te behandelen. Maar als er een vraag komt vanuit een groep komt, hoe ga je daarmee om?

CONCLUSIE: De Wetenschappelijke Kerngroep acht specifiek onderzoek door het VLIZ mogelijk, maar er moet steeds voorzichtig mee omgesprongen worden en het moet steeds in partnerschap uitgevoerd worden.

B. Economische valorisatie

Wetenschap en innovatie worden in Vlaanderen als zeer belangrijk aanzien. Moet het VLIZ een actieve rol gaan spelen in de **kennistransfer naar bedrijven**? Moet het meehelpen bij het oprichten van bedrijvenclusters, spinn-offs,...

[Herman] Ziet het niet als prioriteit voor het VLIZ. Het zou een extra taak betekenen en er zijn geen extra middelen voor beschikbaar. Er bestaan Innovatiecentra, IWT, IOF fondsen voor het bevorderen van de knowledge-transfer. VLIZ excelleert in het informeren en het leggen van de contacten, het netwerken.

[Mees] Wijst erop dat er voor mariene innovatie-kanalen geen specifiek aanspreekpunt en/of bedieningscentrum bestaat.

[Mees] Momenteel is het VLIZ niet bevoegd om informatie van de overheid (vb. meetnet Vlaamse Banken) toe te leveren aan bedrijven.

[Mostaert] Data van het Waterbouwkundig Laboratorium wordt aan sommigen niet, aan andere tegen betaling toegeleverd.

[Tack] Alle data opgeleverd door INBO, of van anderen maar aanwezig in huis, wordt als openbaar beschouwd en voor open voor open (= openbaarheid van bestuur).

[Monbaliu] VLIZ moet erop letten om niet in een exclusiviteitspositie met bepaalde bedrijven te komen.

CONCLUSIE: De Wetenschappelijke Kerngroep ziet economische ontwikkeling *sensu lato* niet als prioriteit. Hoeft niet in de nieuwe beheersovereenkomst te komen.

C. Mariene onderzoek als sleuteldomein (p13-14)

De Strategische Vergadering stelde voor om een gemotiveerde brief te sturen naar de secretaris-generaal van EWI met de vraag om VLIZ een meer formele betrokkenheid te geven in het wetenschapsbeleid. Maar dit moet gedragen worden door volledige Wetenschappelijke Kerngroep.

[Mees] We moeten nadenken over: (1) willen we dat mariene onderzoek in visionaire documenten van de Vlaamse overheid als sleuteldomein aangeduid wordt (naast biotechnologie, micro-electronica,...). (2) Welk institutioneel model moeten we dan hanteren? Gedediceerde enveloppen om in Europese en internationale initiatieven mee te doen? Op nationaal niveau geoormerkt geld beschikbaar gemaakt voor de mariene wetenschappen? (3) Wat is de rol van het VLIZ hierin?

[Tack] P14: "VLIZ actiever betrokken bij het zee- en kustbeleid" is mogelijk ongelukkig geformuleerd, beter "zee- en kustonderzoek". Ook zal er overlap met andere instellingen zijn, wegens geografische/thematische afbakening.

[Herman] Mariene wetenschappen moet een speerpunt worden op beleidsniveau, zoals ook biotech een speerpunt werd bij de oprichting van het VIB, micro-electronica bij de oprichting van IMEC. VLIZ is er ondertussen, maar er is op beleidniveau nu geen beslissing om gedediceerde middelen vrij te maken voor mariene onderzoek.

[Mees] Erkenning van het mariene onderzoek nastreven is nu een absolute prioriteit. Welke rol het VLIZ daar dan in zal spelen is nu ondergeschikt. Kan later bepaald worden.

CONCLUSIE: De Wetenschappelijke Kerngroep is akkoord om aan de Vlaamse overheid te vragen om van de mariene wetenschappen een speerpunt te maken. Maar nuances moeten worden aangegeven in het verslag (zie hierboven).

5. Verhogen visibiliteit mariene wetenschappen

Webometrics (http://research.webometrics.info/rank_by_country.asp?country=be) maakt regelmatig een ranking op van de visibiliteit van onderzoeksinstellingen op het web. Het VLIZ is daar zeer succesvol in en de ranking van de website stijgt jaar na jaar. Dit doen we door via het internet heel veel informatie en files van en over Vlaamse mariene wetenschappers te verspreiden, die heel veel worden geoogst door "harvesters". Het werk van de Vlaamse wetenschappers wordt zo herverdeeld en goed bevonden. Hoe succesvoller we zijn met het VLIZ, hoe beter jullie werk gevonden wordt.

OPROEP: aan Vlaamse wetenschappers en instellingen om nog meer bij te dragen om deze positie te gaan versterken. Maak meer gebruik van het Open Marien Archief voor het ontsluiten van A1-publicaties, grijze literatuur, posters en powerpointpresentaties, lecture notes etc. Denk ook aan het deponeren van oude websites bij het VLIZ, die er een tweede leven krijgen,...

Nog ideeën om visibiliteit te verhogen:

[Kochzius] Publiceren in Open Access journals kan de visibiliteit serieus verhogen, maar heeft een kost die kan oplopen tot 2000 Euro. Bestaat er een programma om hier financiële steun voor te krijgen?

[Mees] Andere oplossing is gebruik te maken van open access institutional repositories, zoals het Open marien Archief (OMA). Artikels die niet in een open access journal zijn verschenen, kunnen zo toch – op een legale manier – full text op het internet verspreid worden.

ACTIEPUNT: Nota door de bibliotheek hierover op te stellen (achtergrond, werkwijze, ...) en te verspreiden onder Vlaamse wetenschappers.

[Pieters] Andere oplossing is om zelf een Open Access tijdschrift te lanceren, waarbij bv. 10 overheidsinstellingen een deel van de secretariaatwerking betalen. [niet positief onthaald door Wetenschappelijke Kerngroep]

6. Compendium voor Kust en Zee

De gevoeligheden en opmerkingen op de eerste blauwdruk (2 december 2010) werden besproken, op basis waarvan een nieuwe blauwdruk opgemaakt (8 maart 2011) – zie bijlage. Er werd een "Samenvatting van suggesties en bedenkingen bij de visievorming" bijgevoegd met in appendix 1 een overzicht van wat er allemaal veranderd is t.o.v. de vorige versie. Ook werd op vraag van de Raad van Bestuur een inschatting gemaakt van het nodige budget. Conclusie is dat het opstellen van het Compendium perfect haalbaar is binnen de huidige personeelbezetting en werking en valt binnen de begroting van het VLIZ (25.000 EUR in cyclus van 5 jaar).

OPROEP om nog extra te consulteren mensen/instelling op te geven om de blauwdruk te verfijnen. In juni 2011 volgt dan de definitieve versie van de blauwdruk.

[Pieters] Aanvulling van mensen die inbreng kunnen doen i.v.m. maritiem erfgoed en kusterfgoed.

[Tackx] Johan Peymen, hoofd rapportering Natura 2000.

Graag aanvullen!

[Van Steertegem] Wie zal de eindverantwoordelijkheid van het Compendium dragen? VLIZ of de expertengroep? Zullen auteurs ter persoonlijke titel schrijven of als verantwoordelijke van de instelling waarvoor ze werken.

[Mees] VLIZ wordt de verantwoordelijke uitgever en draagt de eindredactie. Zal bekeken worden door de groep. Gepaste disclaimer toevoegen. => aan te passen in de blauwdruk

CONCLUSIE: Wetenschappelijke Kerngroep is zeer enthousiast over dit document en verleent groen licht om ermee naar de Raad van Bestuur te stappen.

7. ESFRI infrastructuur

Rudy Herman is gevraagd om de Wetenschappelijke Kerngroep te informeren over ESFRI - European Strategic Forum for Research Infrastructures. Hij is immers lid van de Belgische delegatie van ESFRI. Hij doet dat via een summier presentatie (als bijlage bij verslag).

Gemeenschappelijke onderzoeksinfrastructuren (Research Infrastructures - RI's) kunnen de mogelijkheden van de individuele lidstaten overschrijden. Wie deze infrastructuur kan huisvesten zal daar heel wat economische return van krijgen. Ze zijn daarenboven een belangrijke bron van innovatie, trekken top-onderzoekers aan.

Ondertussen werden 3 roadmaps opgemaakt (2006, 2008, 2010). Roadmap 2010 is op moment van de vergadering in voorbereiding (ondertussen beschikbaar via http://ec.europa.eu/research/infrastructures/index_en.cfm?pg=esfri). In het rapport een overzicht van de bestaande en geplande onderzoeksinfrastructuren in de verschillende domeinen. Voor ons is vnl. het domein "environment" van belang.

Historiek:

In 2007 doet EWI een eerste rondvraag aan de Vlaamse onderzoeksinstellingen met de vraag in welke van de toen 35 pan-Europese Research Infrastructures Vlaanderen moet gaan investeren. Toen hebben 2 instellingen gereageerd (UA, VLIZ). Na een tweede rondvraag in 2008 heeft EWI in totaal 8 voorstellen binnengekregen.

Evaluatie van deze Vlaamse voorstellen gebeurde door de Science Commission van de Herculesstichting (volledig onafhankelijk door externe internationale experts) en er werd een shortlist opgesteld van voorstellen waar Vlaanderen een trekkende rol of essentiële rol in kan spelen (voor shortlist zie presentatie slide 11-12-13; met selectie van 5 en indicatieve raming van de kosteninbreng door Vlaanderen). Voor het mariene wetenschappers en de VLIZ-gemeenschap zijn de volgende van belang:

ICOS: geïntegreerd koolstofobservatiesysteem, incl. mariene component (Vlaamse inbreng: 2.4 miljoen EUR per jaar)

LifeWatch: e-structure rond biodiversiteit (Vlaamse inbreng: 1.7 miljoen EUR per jaar en 1.2 miljoen initiële kosten voor het installeren van een Europese backbone).

Ook de federale overheid wenst te investeren in ESFRI structuren. Zij hebben ook een shortlist opgesteld (zie presentatie, slide 12). Merk ook op dat ze belangstelling hebben voor investering in LifeWatch.

Binnenkort start de tweede fase van de selectieprocedure met een gedetailleerde evaluatie (waarvoor de Wetenschappelijke Kerngroep van het VLIZ gevraagd wordt inbreng te hebben).

Mogelijks zijn ook andere Reserach Infrastructures interessant om bij te treden (enkel minimale entry-kost). EWI heeft ook hier nog een extra budget voorzien.

OPROEP: Welke van de andere Research Infrastructures zijn mogelijks nog interessant voor de mariene wetenschappen om er lid van te worden (zie presentatie, slide 14)?

- ANAEE
- EURO-ARGO
- EMBRC: European Marine Biological Resource Centre
- EURO-BioImaging: Beelvormingstructuur
- ERINHA
- andere?

Let op: Vlaanderen gebruikt hier geen nieuw geld voor, maar moet door een efficiënter inzetten van onderzoeksgeld budgetten vrijmaken. Om het onderhoud van deze RI's vol te houden en om het onderzoek te financieren dat we zelf willen gaan doen in deze pan-Europese RI's, zal nieuw geld moeten gezocht worden in Vlaamse begroting.

Wel is het belangrijk steeds in gedachten te houden: Wat is de economische return van deze investering? Hoe kunnen we de infrastructuur zelf en de sterke mensen die we in dat kader aantrekken inschakelen in opleidingsprogramma's?

Kostenplaatje ESFRI projecten (zie slide 16):

- piek bij oprichting (25%, waarvan de helft te betalen door host-country)
- running cost: ingeschat door ride lijn + om de 5 jaar een piekje voor herinvesteringen
- na 25 jaar een nieuwe fase te construeren

Duitsland heeft ondertussen beslist om zich terug te trekken uit het ESFRI-programma en zal het geld investeren in 3 nieuwe ocean-going schepen.

Operationale platformen: EURO-ARGO (ocean observatories), EMSO (deep-sea floor observatories), ICOS (koolstofobservaties, zowel terrestrisch, atmosferisch en marien - met ships of opportunity), SIAOS, COPAL (aircrafts of opportunity), LifeWatch (terrestrisch, marine en collecties musea), ...

RI's ter ondersteuning van Joint Programming Initiatives: zoals in de JPI "Healthy Ocean & productive Seas"

OPROEP: Als er interesse is vanuit de mariene wetenschappen om in bepaalde RI's in te tekenen:

- Dekken we alles met ICOS, LifeWatch?
- Moeten we in EURO-ARGO verder gaan dan enkel basis-deelname, of ook mee betalen voor eigen argo-boei, rekenmodellen, etc?
- Moeten we Vlaamse participatie in andere RIs nastreven?

Wetenschappelijke Kerngroep kan een sterke stem laten horen ten voordele van deelname van ene of gene RI. Met de goedkeuring van de Wetenschappelijke Kerngroep kan Jan Mees de oproep van mei afwachten, deze oproep doen naar de marien wetenschappelijke wereld in Vlaanderen en een gemotiveerd voorstel formuleren (tegen eind 2011).

8. Varia

Volgende vergadering Wetenschappelijke Kerngroep op donderdag 16 juni 2011 in Oostende, in een open commissie met **Klankbordgroep**. Doel is om de Wetenschappelijke Kerngroep te laten interageren met de bredere wetenschappelijke basis. Dit is sinds de hervorming van de Wetenschappelijke Commissie de eerste keer dat deze vergadering wordt georganiseerd. Zijn er suggesties uit de Wetenschappelijke Kerngroep voor de organisatie van deze klankbordgroep?

Uitnodigen vanaf post-doc niveau en de vervangers van de effectieve leden Wetenschappelijke kerngroep.

Halve dag moet volstaan. Uur ervoor wordt een gesloten vergadering van de Wetenschappelijke Kerngroep ingepland voor het voorbereiden van de vragen van de Raad van Bestuur. Daarna de open vergadering met de klankbordgroep.

Presentaties over belangrijkste zaken die beslist werden binnen de Wetenschappelijke Kerngroep: voorstellen naar een bredere groep van wetenschappers.

[Monbaliu] Ook inbreng van post-docs in het programma mogelijk maken? Vraag hen vooraf naar wat ze zelf zien als een belangrijke rol van VLIZ om de discussie te bevorderen.

[De Rouck] Specifiek tonen wat het VLIZ voor hen kan doen.

OPROEP: andere ideeën vanuit de Wetenschappelijke Kerngroep naar het verloop van de Klankbordgroepvergadering.